Računovodstveno praćenje danih i primljenih predujmova

Ceci, Dario

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:772896

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski stručni studij računovodstva

Dario Ceci

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE PRIMLJENIH I DANIH PREDUJMOVA

Završni rad

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski stručni studij računovodstva

Dario Ceci

RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE PRIMLJENIH I DANIH PREDUJMOVA

Završni rad

Kolegij: Osnove računovodstva

JMBAG: 00102239636

Email: dario_ceci_1998@hotmail.com

Mentor: izv.prof.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

Osijek, 2020.

University of Josip Juraj Strossmayer in Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate professional study of accounting

Dario Ceci

ACCOUNTING MONITORING OF ADVANCES RECEIVED AND GRANTED

Final paper

Osijek, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

IZJAVA

**O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA**

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.* (cc) BY-NC-SA
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: DARIO CECI

JMBAG: 0010223636

OIB: 39885228995

e-mail za kontakt: dario_ceci_1998@hotmail.com

Naziv studija: Preddiplomski stručni studij računovodstvo

Naslov rada: Računovodstveno praćenje primljenih i danih predujmova

Mentor/mentorica diplomskog rada: IZV. PROF. dr. sc BLAŽENKA HADROVIĆ ZEKIĆ

U Osijeku, 16. 09. 2020. godine

Potpis Dario Ceci

SAŽETAK

Značaj računovodstva danas je važniji nego ikad prije, a svako uspješno poduzeće ima razvijenu svijest o važnosti ažurnog i vjerodostojnog praćenja poslovnih promjena u svojoj organizaciji. Kvalitetno praćenje računovodstvenih službi pruža kvalitetnu podlogu odlučivanju menadžmenta višeg reda.

Predujam se definira kao novčani iznos koji kupac uplaćuje na žiro račun dobavljača, najčešće prema ponudi, putem koje se specificiraju količine i cijene, te visina predujma. Kupac može dobavljaču doznačiti puni iznos vrijednosti robe/ usluga koje će dobavljač u budućnosti dostaviti/ izvršiti, ili iznos manji od ukupne vrijednosti, ali i iznos veći od ukupne vrijednosti. Po uplati predujma, dobavljač ispostavlja kupcu račun za predujam, kojeg kupac evidentira u svojim poslovnim knjigama. Po isporuci robe/ usluga, dobavljač ispostavlja završni/ finalni račun, koji sadrži obračun predujma te eventualnu razliku za uplatu ili povrat novčanih sredstava.

Predujmovi se dijele po vrstama, prije svega prema pozicijama u bilanci. Ovaj završni rad obrađuje područje danih i primljenih predujmova, prije svega njihovo računovodstveno praćenje. U radu je najveći fokus stavljen na računovodstvenu evidenciju predujmova za dugotrajnu imovinu (dugotrajnu materijalnu imovinu, dugotrajnu nematerijalnu imovinu i dugotrajnu financijsku imovinu), vrijednosno usklađenje predujmova, dugoročne obveze za predujmove, predujmove za robu i predujmove za zalihe.

Računovodstveno praćenje predujmova strogo je propisano zakonima i pravilima o praćenju danih i primljenih predujmova. Svi zakoni o predujmovima u Republici Hrvatskoj oglašeni su putem Narodnih novina.

Ključne riječi: predujmovi, računovodstvo, imovina, bilanca, račun dobiti i gubitka

ABSTRACT

The importance of accounting is more important today than ever before, and every successful company has a developed awareness of the importance of up-to-date and credible monitoring of business changes in their organization. Quality monitoring of accounting services provides a quality basis for decision-making by senior management.

An advance is defined as the amount of money that the buyer pays into the supplier's bank account, usually according to the offer, through which the quantities and prices are specified, and the amount of the advance. The buyer can remit to the supplier the full amount of the value of goods/ services that the supplier will deliver/ execute in the future, or an amount less than the total value, but also an amount higher than the total value. Upon payment of the advance, the supplier issues an advance invoice to the buyer, which the buyer records in his business books. After the delivery of goods/ services, the supplier issues a final/ final invoice, which contains the calculation of the advance and any difference for payment or refund.

Advances are divided by types, primarily by balance sheet items. This final paper deals with the area of given and received advances, primarily their accounting monitoring. The paper focuses on accounting for advances for fixed assets (tangible fixed assets, long-term intangible assets and long-term financial assets), value adjustment of advances, long-term liabilities for advances, advances for goods and advances for inventories.

Accounting for advances is strictly prescribed by laws and regulations on tracking advances given and received. All laws on advances in the Republic of Croatia have been published in the Official Gazette.

Keywords: Prepayments, Accounting, Assets, Balance sheet, Profit and loss account

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. POJAM PREDUJMA 2

2.1. Oporezivanja predujmova 3

2.2. Knjiženje primljenih predujmova kad konačni račun odstupa od predujma 8

2.3. Knjiženje danih predujmova kad končni račun ne odstupa od predujma 11

2.4. Naknadna promjena porezne osnovice kod predujmova 13

2.5. Nastanak porezne obveze po unaprijed izdanom računu 13

3. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA I VRSTE PREDUJMOVA 15

3.1. Predujmovi za dugotrajnu imovinu 16

3.2. Vrijednosno usklađenje predujmova 17

3.3. Dugoročne obveze za predujmove 18

3.4. Kratkoročne obveze za predujmove 19

3.5. Predujmovi za robu 20

3.6. Predujmovi za zalihe 22

4. UTJECAJ DANIH I PRIMLJENIH PREDUJMOVA U FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA NA PRAKTIČNOM PRIMJERU PODUZEĆA 25

4.1. Utjecaj predujmova na bilancu 25

5. ZAKLJUČAK 30

LITERATURA 31

POPIS SLIKA 32

POPIS TABLICA 33

1. UVOD

Računovodstvo bilježi sve financijske promjene nastale u jednom poduzeću. Računovodstvo predstavlja disciplinu koja bilježi podatke nastale u prošlosti, stoga je retrospektivnost jedno od glavnih pravila prilikom shvaćanja i bilježenja poslovnih promjena u poslovanju gospodarskog subjekta. Svrha je računovodstva pratiti i donositi zaključke na temelju kvantitativnih podataka prikupljenih na temelju valjanih knjigovodstvenih isprava. Rezultat je računovodstvenog praćenja vjerodostojnija i ažurnija slika financijskog stanja poslovnog subjekta.

Predujmove se može definirati kao iznos koji kupac uplaćuje dobavljaču prije nego što je došlo do isporuke/ izvršenja robe/ usluge. Plaćanje unaprijed, prije svega, služi dobavljaču kao osiguranje prodaje, odnosno naplate potraživanja. Primjena predujmova posebice je izražena u situacijama koje bi mogle narušiti poslovanje, ako kupac robu/ usluge ne bi platio na vrijeme te ako se radi o dužem periodu isporuke.

Ovaj završni rad obrađuje područje danih i primljenih predujmova, prije svega njihovo računovodstveno praćenje. Računovodstveno praćenje predujmova strogo je propisano zakonima i pravilima o praćenju danih i primljenih predujmova, prema zakonodavstvu države čijem poreznom praćenju poduzeće podliježe. Svi zakoni o predujmovima u Republici Hrvatskoj oglašeni su putem Narodnih novina, a RRIF predstavlja profesionalnu organizaciju koja je najkvalitetnije protumačila i olakšala razumijevanje poslovanja s predujmovima, s aspekta računovodstvenog praćenja i razumijevanja predujmova.

Predujmove je moguće podijeliti po vrstama, prije svega na temelju bilančnih pozicija stavki za koje se predujam prima, odnosno daje. U radu je poseban naglasak stavljen na računovodstvenu evidenciju predujmova za dugotrajnu imovinu (dugotrajnu materijalnu imovinu, dugotrajnu nematerijalnu imovinu i dugotrajnu financijsku imovinu), vrijednosno usklađenje predujmova, dugoročne obveze za predujmove, predujmove za robu i predujmove za zalihe. Praktični dio rada nastao je u programu Synesis, a prati utjecaj predujmova na blinacu.

2. POJAM PREDUJMA

Predujam je određeni iznos novca, obično postotak ukupne cijene prodaje koja dospijeva od kupca prije završetka prodaje, kao garancija. Predujmovi su uplate na početku prodaje, obično uključeni u kupnju skupe robe ili usluga. Uplate se upotrebljavaju za osiguranje proizvoda ili usluge, ali i za ublažavanje rizika povezanih s prodajom. U slučaju velike kupovine često se koristi predujam. Za imovinu, vozila ili drugu veliku imovinu, poput strojeva, često je potreban predujam. Predujam je obično postotak od ukupne cijene. Iako predujam može izgledati da koristi samo prodavatelju (jer prima gotovinu kao osiguranje da će naplatiti dio svojih potraživanja prije nego isporuči robu ili uslugu), također je pozitivan za kupca jer ide prema ukupnom iznosu koji se duguje, može pomoći u smanjenju mjesečnih uplata ili osigurati popust zbog unaprijed plaćenog dijela iznosa. U poslovanju se može zatražiti predujam za prodaju koja uključuje proizvode/ usluge koji su posebno složeni ili se isporučuju u dijelovima. Drugim riječima, ako ispunjenje narudžbe znači dosta posla prodavaču, on može zatražiti predujam kako bi se osiguralo da kupac ozbiljno shvati kupnju.

„Sva novčana sredstva koja su dana ili primljena prije isporuka dobara ili obavljanja usluga smatraju se predujmom i s njima se dalje postupa prema pravilima koja su određena ovisno o tome na koje se buduće isporuke dani ili primljeni predujmovi odnose. Primljeni predujam znači da je poduzetnik unaprijed primio novčana sredstva za buduću isporuku dobra ili usluge, odnosno isporuku koja će tek biti obavljena. To znači da predujam ne može biti primljen u robi ili usluzi, nego isključivo u novčanim sredstvima“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95). Predujam kupac plaća prodavaču kako bi osigurao prodaju. Nije neuobičajeno da u slučaju da kupac ne može ili ne želi finalizirati narudžbu, iznos uplaćenog predujma ne može dobiti nazad. Ako kupac otkaže iz bilo kojeg razloga, predujam se možda neće vratiti. Ako se nastavi s prodajom i plati puni iznos, predujam se obično oduzima od ukupnog iznosa koji se duguje, što znači da doprinosi ukupnom plaćanju.

„Uplati predujma, u pravilu, prethodi sklopljeni ugovor, usmeni poslovni dogovor ili poslana ponuda. Pritom treba paziti da ponuda ne sadržava elemente računa, pogotovo ne iskazanu osnovicu i svotu PDV-a jer to za izdavatelja znači i obvezu obračuna i plaćanja PDV-a“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95). Prilikom sastavljanja ponude, koja

uobičajeno prethodi računu za predujam, potrebno je definirati obvezne elemente, koji će se kasnije naći na računu za predujam. Obvezni elementi su bruto i neto iznos koji se uplaćuje, datum dokumenta, datum izvršenja/ isporuke usluge/ robe, podaci o strankama.

2.1. Oporezivanja predujmova

Prema Grubišić i Čevizović (2008) oporezivanje se općenito odnosi na prijenos dijela dobiti ostvarene u jednoj jurisdikciji na državni proračun te nadležnosti. To se može smatrati izvanbilančnim dugom subjekta koji stvara profit državi i njenim građanima koji su (ne) izravno omogućili njezine profitabilne aktivnosti pomoću zakonodavnog okvira i infrastrukturnih preduvjeta. Zbog razlike u veličini poreznih stopa, prebacivanje dobiti između srodnih tvrtki se često pojavljuje i može poprimiti nekoliko oblika, kao što su, prema Grubišić i Čevizović (2008):

- tvrtke lociraju svoju proizvodnju, a samim tim i zaradu u jurisdikcijama s niskim porezima,
- poduzeća manipuliraju cijenama prekograničnih transakcija unutar grupe, posebno je to slučaj s nematerijalnom imovinom čiju je cijenu mnogo teže odrediti,
- poduzeća prebacuju svoje dugove u jurisdikcije s nižim kamatama.

„Predujmovima se u poreznom smislu smatraju svote koje su uplaćene prije isporuke dobara ili obavljanja usluga, odnosno riječ je o unaprijed danim/ primljenim novčanim sredstvima za isporuku dobra ili usluga, koja tek treba biti obavljena. Pritom nije bitno hoće li isporuka biti obavljena u istom razdoblju oporezivanja, poreznom razdoblju – kalendarskoj godini ili u sljedećoj godini, odnosno hoće li biti obavljena u cijelosti ili je riječ o kontinuiranoj isporuci kroz više razdoblja oporezivanja. Primljena odnosno dana novčana sredstva za buduću isporuku dobra ili usluge smatraju se predujmovima za koje je zakonodavac, s motrišta PDV-a, propisao posebne obveze i postupanja. Stoga je za ovakvo postupanje u poslovnoj praksi važno znati kakav račun treba izdati primatelj predujma, kada nastaje obveza PDV-a po primljenom predujmu odnosno kada porezni obveznici stječu pravo na pretporez. Obveza obračuna PDV-a ovisi upravo o tome je li predujam vezan za buduću isporuku u tuzemstvu za koju se obračunava PDV ili se ista obavlja uz prijenos porezne obveze (npr. za graditeljske usluge, prodaju otpadnog materijala i sl.) za isporuku u EU-u ili izvan EU-a, odnosno u treće zemlje“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95). Oporezivanje predujmova se provodi

u trenutku nastanka predujma, jer je novac već primljen, što se promatra kao da je usluga ili roba već prodana i dijelom naplaćena, a za dio na koji je predujam primljen obračunava se porez na dodanu vrijednost.

„Svotu PDV-a treba izračunati preračunanom stopom PDV-a iz svote primljenog predujma (za 25% – 20%, za 13% – 11,5044 %, za 5 % – 4,76%) te ju treba obvezno iskazati na računu. U ovom je dijelu bitno napomenuti da se po primljenom predujmu, koji se odnosi na isporuku dobara za koju se PDV obračunava na razliku između prodajne i nabavne cijene (posebni postupak oporezivanja marže, posebni postupak oporezivanja putničkih agencija i dr.), na računu za predujam PDV obračunava od porezne osnovice koja je jednaka razlici između prodajne cijene koja će se zaračunati za to dobro i nabavne cijene. To znači da se PDV primjenom preračunane stope (za 25 % je to 20 %) u računu za predujam obračunava samo na maržu odnosno razliku u cijeni koju prodavatelj ostvaruje. Sukladno i Mišljenju Ministarstva financija“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Tablicom 1 vidljiv je primjer poduzeća Alef d.o.o., koje ispostavlja račun za predujam prema poduzeću Bet d.o.o., na bruto iznos od 50.000,00 kuna. Račun za predujam pokazuje kako je Bet d.o.o. uplatio predujam za 10 ormara, po jediničnoj cijeni od 1.000,00 kuna. Preračunata stopa PDV-a u ovom slučaju iznosi 20%, jer je račun za predujam obračunat po stopi PDV-a od 25%, čime obveza za PDV iznosi 2.500,00 kuna.

Tablica 1. Prikaz računa za predujam obveznika PDV-a prema drugom tuzemnom poreznom obvezniku

Alef d.o.o. Županijska 169 10000 Zagreb OIB: 32159874141 Račun za predujam: 6-1-1 Datum izdavanja računa: 10.08.2020. Datum primitka predujma: 10.08.2020.			Bet d.o.o. Diljska 6 10000 Zagreb OIB: 15159874162	
Red. broj	Vrsta	Količina	Jedinična cijena bez PDV-a (kn)	Ukupno s PDV-om (kn)
1.	Predujam za ormare	10	1.000,00	1.250,00
			Ukupno bez PDV-a	10.000,00
			Osnovica za PDV 25%	10.000,00
			PDV 25%	2.500,00
			Ukupno:	**12.500,00**

Izvor: Vlastita izrada autora

„Porezni obveznik koji za primljeni predujam izda račun mora za isporučena dobra ili obavljene usluge izdati novi račun u kojem će od obračunanog PDV-a umanjiti PDV koji je obračunan na primljeni predujam, te sukladno navedenom neće stornirati račun za predujam. Također navodimo i odredbe članka 159. stavka 4. Pravilnika kojima je propisano da ako porezni obveznik nije izdao račun za primljeni predujam, ali je do roka za podnošenje prijave PDV-a za obračunsko razdoblje, u kojem je primio predujam, izdao račun za obavljenu isporuku dobara ili usluga, ne treba izdati račun za primljeni predujam. Nadalje, ukoliko je kod poreznog obveznika došlo do problema prilikom praćenja izdavanja računa za predujam i računa za obavljene isporuke dobara ili usluga, uslijed primjene odredbi navedenih članaka Pravilnika koje su stupile na snagu 01. srpnja 2013. godine, napominjemo da porezni obveznik izdane račune za primljene predujmove mora upisivati u Knjigu I-RA, odnosno U-RA po primljenim računima za dane predujmove. U skladu s navedenim, u poreznim evidencijama, odnosno knjizi I-RA, iskazuje se obveza PDV-a po ukupnoj svoti izdanog računa za isporuku, a nakon toga se provodi storno PDV-a po računu za predujam (ali samo

kroz knjigu IRA odnosno poreznu evidenciju). Pri tome izdavanje tzv. storno računa za predujam nije dopušteno“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Po konačnom se računu vidi ima li razlike za uplatu ili je previše uplaćeno ili je iznos predujma istovjetan iznosu finalnog računa. U slučaju da postoji razlika za uplatu po konačnom obračunu, dobavljač ispostavlja finalni račun, na kojem je vidljivo koliko kupac mora uplatiti, nakon što se umanji ukupni iznos, za iznos uplaćenog predujma. U slučaju da je kupac uplatio više po računu za predujam u odnosu na finalni račun, dobavljač je dužan vratiti dio preplaćenog iznosa ili ispostaviti odobrenje/ kredit notu, kojom će se u budućnosti umanjiti računi dobavljača. Situacija u kojoj je iznos računa za predujam i finalnog računa isti, znači kako ne postoji obveza ili potraživanje niti sa aspekta kupca niti dobavljača, već se poslovna aktivnost knjigovodstveno zatvara.

„Račun za primljeni predujam u poreznim evidencijama treba se evidentirati u redovitoj knjizi I-RA. Nakon isporuke i izdavanja računa za isporuku na kojemu se smanjuje PDV obračunan na primljeni predujam potrebno je provesti „storno“ PDV-a za predujam (kao tehničko rješenje) koji će se provesti samo u knjizi I-RA (storno u stupcu 17 i 18 za stopu od 5 %, stupcu 19 i 20 za stopu od 13 % i stupcu 21 i 22 za stopu od 25 %). Na taj se način u razdoblju oporezivanja u kojem je obavljena isporuka i izdan račun stornira obveza za PDV jer bi u protivnom obveza za PDV bila iskazana dva puta, a treba biti iskazana u ukupnoj vrijednosti obavljene isporuke kako bi porezna osnovica odgovarala vrijednosti obavljene isporuke, po čemu se dalje oblikuju potraživanja od kupaca i oblikuju prihodi. U nastavku se u knjizi I-RA evidentiraju prethodna tri primjera – primljeni predujmovi i izdani računi na temelju redovite isporuke dobra“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Nastavno na tablicu 1, tablica 2 donosi prikaz konačnog računa za pisaće strojeve poduzeća Alef d.o.o.. Ukupna bruto vrijednost prodanih ormara iznosi 25.000,00 kuna, odnosno 20.00,00 kuna neto i 5.000,00 kuna poreza na dodanu vrijednost. Ukupni iznos računa umanjen je za već unaprijed plaćeni iznos po predujmu iz tablice 1, što znači kako poduzeće Bet d.o.o. ima obvezu uplatiti preostali iznos u bruto vrijednosti od 12.500,00, odnosno 10.000,00 kuna neto, a obveza za PDV iznosi 2.500,00 kuna.

Tablica 2. Konačni račun poreznog obveznika prema drugom tuzemnom poreznom obvezniku sa obračunom predujma

Alef d.o.o. Županijska 169 10000 Zagreb OIB: 32159874141 Račun za predujam: 6-1-1 Datum izdavanja računa: 10.08.2020. Datum primitka predujma: 10.08.2020.				Bet d.o.o. Diljska 6 10000 Zagreb OIB: 15159874162
Red. broj	Vrsta	Količina	Jedinična cijena bez PDV-a (kn)	Ukupno s PDV-om (kn)
1.	Ormar	20	1.000,00	1.250,00
			Ukupno bez PDV-a	20.000,00
			Osnovica za PDV 25%	20.000,00
			PDV 25%	5.000,00
			Ukupno s PDV-om	25.000,00
			Bruto vrijednost uplaćena predujmom 6-1-1	12.500,00
			Neto vrijednost po predujmu	10.000,00
			PDV po predujmu	2.500,00
			Razlika PDV-a	2.500,00
			Po obračunu predujma razlika za uplatu iznosi	12.500,00

Izvor: Vlastita izrada autora

„Primljeni predujmovi predstavljaju za poduzetnika, s bilančnog motrišta, kratkoročnu obvezu. To za primatelja predujma znači da treba obaviti isporuku ili vratiti primljeni novac. Knjiženje primljenog predujma u knjigovodstvu primatelja knjiži se tek po primljenom predujmu (primljena gotovinska uplata ili primljena uplata na transakcijski račun). Posljedica i obveza za primljeni predujam je izdati račun s elementima iz čl. 79. st. 1. Zakona o PDV-u odnosno čl. 63. OPZ-a te obračunati PDV po stopi od 25 %, 13 % ili 5 % (tj. iz primljene svote predujma treba preračunanom stopom utvrditi svotu PDV-a). Ako je riječ o primljenom predujmu za buduće isporuke dobara koje su oslobođene PDV-a (izvoz ili isporuka u drugu zemlju članicu) ili ne podliježu oporezivanju („inozemne usluge“), iz svote primljenog

predujma ne treba obračunati PDV, nego će predujam u cijelosti ostati knjižen na obvezi za predujam“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Može se zaključiti kako račun za predujam predstavlja ispravu kojom dobavljač potvrđuje kako je primio uplatu za predujam. U ovom slučaju, račun za predujam predstavlja odobrenje na temelju kojeg će se finalni račun u budućnosti umanjiti za iznos uplate po predujmu.

2.2. Knjiženje primljenih predujmova kad konačni račun odstupa od predujma

Knjiženje primljenih predujmova kad konačni račun odstupa od predujma, znači kako iznos uplaćen po predujmu nije u ravnoteži s finalnim računom izdanim po obračunu predujma i stvarne vrijednosti isporučene od strane dobavljača kupcu. Odstupanje konačnog računa od računa za predujam znači kako je uplaćeno manje ili više po predujmu, u odnosu na iznos finalnog računa.

U nastavku slijedi prikaz situacije u kojoj je kupac uplatio manje po računu za predujam u odnosu na vrijednost iskazanu na finalnom računu. Kupac je uplatio 40.000,00 kuna predujma, od čega PDV iznosi 8.000,00 kuna, a neto iznos 32.000,00 kuna. Konačno potraživanje dobavljača iznosi 50.000,00 kuna po finalnom računu, što znači da kupac putem predujma nije dovoljno uplatio te će imati obvezu prema dobavljaču u iznosu od 10.000,00 kuna, od čega je obveza za PDV 8.000,00 kuna, a neto vrijednost robe iznosi 2.000,00 kuna.

Shemu knjiženja moguće je opisati kroz 5 koraka, a oni su:

1. Knjiženje primljenog izvatka sa žiro-računa

2. Knjiženje primljenog računa za dani predujam

3. Knjiženje finalnog računa dobavljača

4. Zatvaranje finalnog računa sa iznosom primljenim putem predujma

5. Zatvaranje duga prema dobavljaču uplatom razlike između finalnog računa i računa za predujam

Dani predujmovi dobavljaču za robu	
(1) 40.000,00	40.000,00 (4)
(2) 8.000,00	

Pretporez po ulaznom računu	
(3) 10.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 40.000,00
	(5) 10.000,00

Pretporez po predujmu	
(2) 8.000,00	
(4) 8.000,00	

Zalihe robe	
(3) 40.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(4) 40.000,00	(3) 50.000,00
(5) 10.000,00	

Može se uočiti kako situacija u kojoj je iznos finalnog računa manji od iznosa računa za predujam rezultat veće isporuke dobara ili usluga, ili zbog toga što je dogovor između kupca i dobavljača bio uplatiti dio vrijednosti isporuke. U navedenom primjeru kupac Bet d.o.o. ostaje dužan dobavljaču Alef d.o.o. 10.000,00 kuna po primitku finalnog računa, jer je putem predujma uplatio 40.000,00. Obvezu od 10.000,00 kuna uplaćuje naknadno, čime se zatvara dužničko vjerovnički odnos dviju strana.

Shema knjiženja u nastavku svjedoči situaciji kada je po predujmu uplaćeno više u odnosu na finalni račun. Računom za predujam dobavljač je potvrdio kako je kupac uplatio 75.000,00 na žiro račun. No, dobavljač je isporučio robe u bruto vrijednosti od 50.000,00 kuna, odnosno 4.000,00 kuna neto i 10.000,00 obveze za PDV. U ovom slučaju dolazi do razlike od 25.000,00 kuna te dobavljač po finalnom računu pokazuje kako kupac ima pretplatu, koju dobavljač mora vratiti na žiro račun kupca ili izdati odobrenje/ kredit notu, kojom se jamči umanjenje budućih računa od tog dobavljača.

Shema knjiženja u situaciji kad je više predujma uplaćeno nego što iznosi nastala obveza prema dobavljaču donosi sljedeće korake u knjigovodstvenom praćenju preplaćenih predujmova:

1. Knjiženje izvoda sa žiro-računa

2. Priznavanje pretporeza

3. Primitak robe i finalnog računa

4. Prelamanje obveze sa iznosom predujma

5. Prijenos ostatka iznosa predujma na konto neiskorištenih predujmova i ispravak pretporeza

Dani predujmovi dobavljaču za robu	
(1) 75.000,00	40.000,00 (4)
(2) 15.000,00	20.000,00 (5)

Pretporez po ulaznom računu	
(3) 10.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 75.000,00
	(5) 10.000,00

Pretporez po predujmu	
(2) 15.000,00	
(4) 15.000,00	

Zalihe robe	
(3) 40.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(4) 50.000,00	(3) 50.000,00
(5) 10.000,00	

Potraživanja za neiskorištene predujmove	
(5) 25.000,00	

Obveze za PDV	
	5.000,00 (5)

Može se zaključiti kako razlika između finalnog računa i računa za predujam ne predstavlja iznenađenje ili neuobičajenu situaciju u poslovnom svijetu. Do razlike može doći uslijed nemogućnosti dobavljača da isporuči traženu količinu roba i usluga, zbog toga što dobavljač traži samo jedan dio vrijednosti narudžbe, na primjer 35% od vrijednosti ukupne narudžbe. Odluka o visini predujma može biti propisana u poduzeću ili se može primjeniti za određenu skupinu „riskantnih“ kupaca, za koje postoji vjerovanje kako nisu solventni.

Situacija u kojoj je više predujma uplaćeno, nego što iznosi stvarna porezna obveza, rezultira situacijom u kojoj dužnik postaje vjerovnik, jer na kraju poslovnog procesa dobavljač duguje kupcu. Ova situacija ima dva ishoda, u kojem kupac Bet d.o.o. može tražiti povrat preplaćenih 25.000,00 kuna od dobavljača Alef d.o.o. ili tražiti odobrenje/ kredit notu putem koje će se umanjiti jedna od budućih ili postojećih obveza prema dobavljaču Alef d.o.o..

2.3. Knjiženje danih predujmova kad konačni račun ne odstupa od predujma

Situacija u kojoj su vrijednosti računa za predujam i finalnog računa istovjetne, označava kraj knjigovodstvenog i poslovnog praćenja predujma. Tablica 5 prikazuje kako je po računu za predujam uplaćeno 40.000,00 kuna te je konačni račun ispostavljen na isti iznos, što dovodi u ravnotežu dobavljačeva potraživanja i kupčeve obveze, kao i porezne obveze prema državi.

Knjigovodstveno praćenje danih predujmova kada je finalni račun jednak računu za predujam zahtjeva dodatne među korake, posebice po pitanju poreza, koraci su sljedeći:

1. Knjiženje danog predujma za zalihe
2. Knjiženje primljenog računa za predujam
3. Saldiranje PDV-a
4. Knjiženje finalnog računa
5. Obračun računa i računa za predujam
6. Uporaba zaliha

Dani predujmovi dobavljaču za robu	
(1) 40.000,00	32.000,00 (5)
(2) 8.000,00	

Pretporez	
(2) 8.000,00	(3) 8.000,00
(4) 8.000,00	
(5) 8.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 40.000,00

Materijalna imovina	
(4) 32.000,00	(6) 32.000,00

Zalihe robe	
(6) 32.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(5) 40.000,00	(4) 40.000,00

Potraživanja za razliku većeg pretporeza od obveza	
(3) 8.000,00	

Može se zaključiti kako situacija u kojoj je iznos primljenog predujma jednak konačnom računu najjednostavnija za knjigovodstveno praćenje s obje strane. No, može predstavljati veliki rizik za kupca, ako dobavljač ne isporuči robu, ne isporuči ju u dogovorenoj količini, ne isporuči ju na vrijeme, uopće ju ne isporuči ili ne ispuni očekivanja po pitanju kvalitete. Također, dobavljač može očekivati tužbu od strane kupca u slučaju ne izvršavanja obveza, iako krivnja ne mora biti direktno njegova. Na primjer, dobavljač ovisi o sirovinama na temelju kojih će isporučiti robu kupcu, ali zbog kašnjenja dopreme sirovina uslijed korona krize nije u mogućnosti isporučiti robu za koju je već primio novac od kupca na svoj žiro račun. Ovaj scenario omogućava kupcu da tuži dobavljača i traži povrat uplaćenog novca, uvećan za kamate uslijed kreditiranja dobavljača.

2.4. Naknadna promjena porezne osnovice kod predujmova

Prema Belak i Vudrić (2012) odstupanje porezne osnovice kod predujmova se javlja u slučaju odstupanja računa od uplaćenog predujma (u slučaju da je račun veći ili manji od uplaćenog predujma). Do rasta porezne osnovice ako je uplaćeni predujam bio manji od stvarne vrijednosti računa, koji je izdan nakon što je roba/ usluga isporučena, a do umanjenja porezne osnovice dolazi ako je više predujma uplaćeno nego što je vrijednost porezne osnovice po konačnom računu. Prema navedenim autorima, porezna osnovica se ispravlja u sljedećim slučajevima:

- nije došlo do isporuke,
- iznos finalnog računa je niži od iznosa uplaćenog po predujmu,
- iznos finalnog računa je viši od iznosa uplaćenog po predujmu.

„Naknadna promjena porezne osnovice (zbog popusta, opoziva, rabata, nemogućnosti naplate i sl.), omogućuje poreznom obvezniku koji je isporučio dobara ili obavio usluge da ispravi iznos PDV-a, ali tek po primitku obavijesti kojom ga kupac dobara obavještava o ispravku pretporeza“ (Porezna uprava, 2019:3).

Naknadna promjena porezne osnovice kod predujmova važna je zbog pretporeza kojeg si poduzetnik priznaje. U slučaju da je po predujmu uplaćeno više nego što je iskazano na konačnom računu, poduzetnik mora umanjiti osnovicu za pretporez, odnosno može se priznati manji iznos PDV-a (stvarni iznos po konačnom računu) i obratno.

2.5. Nastanak porezne obveze po unaprijed izdanom računu

„Prema odredbama čl. 30. st. 1. Zakona, oporezivi događaj i obveza obračuna PDV-a nestaju kada su dobra isporučena ili usluge obavljene. Prema odredbama čl. 79. st. 11. Zakona, ako netko na računu za isporučena dobra ili obavljene usluge iskaže PDV, iako za to nije ovlašten ili izda račun iako dobra nisu isporučena ili usluge nisu obavljene, duguje iskazani iznos PDV-a, osim kad ispravi račun izdan primatelju na način propisan za ispravak porezne osnovice u skladu s čl. 33. st. 7. ovoga Zakona. Prema odredbama čl. 36. st. 9. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 79/13 - 1/19; u nastavku: Pravilnik), ako je

porezni obveznik izdao račun, a nije isporučio dobra ili obavio uslugu, ne nastaje obveza obračuna PDV-a ako izdani račun stornira. Ako račun nije storniran porezni obveznik koji ga je izdao obvezan je obračunani PDV platiti sukladno članku 79. stavku 11. Zakona“ (Zaloker, 2019:1). „Za primljene predujmove obveza obračuna PDV-a nastaje u trenutku primitka predujma, a pravo na odbitak PDV-a nastaje u trenutku plaćanja predujma. Ako platitelj predujma ima račun do roka za podnošenje prijave PDV-a tada ima pravo na odbitak pretporeza u onom obračunskom razdoblju u kojem je platio predujam. Ako platitelj predujma nema račun za plaćeni predujam do roka za podnošenje prijave PDV-a tada ima pravo na odbitak pretporeza u onom obračunskom razdoblju u kojem je primio račun. Prema tome, ako je porezni obveznik račun za predujam izdao 31. srpnja, a plaćanje mu je obavljeno 3. kolovoza, obveza obračuna PDV-a nastaje u kolovozu, a poreznom obvezniku koji je predujam platio također pravo na odbitak PDV-a nastaje u kolovozu“ (RRIF, 2014).

„Izdani je račun za predujam ponajprije isprava za porezne potrebe, odnosno obveze obračuna PDV-a i priznavanja pretporeza. Pri isporuci dobra, odnosno obavljanju usluge, izdaje se račun u kojemu se zaračunava cjelokupna isporuka dobra, odnosno obavljena usluga, a nakon toga se po tom računu, prema odredbi čl. 159. st. 2. novog Pravilnika o PDV-u, smanjuje PDV obračunan na primljeni predujam, pri čemu porezni obveznik navodi i broj izdanog računa za primljeni predujam. Primljeni predujam znači da je poduzetnik unaprijed primio novčana sredstva za buduću isporuku dobra ili usluge, odnosno isporuku koja će tek biti obavljena. To znači da predujam ne može biti primljen u robi ili usluzi, nego isključivo u novčanim sredstvima. Prema čl. 30. st. 5. Zakona o PDV-u i čl. 37. Pravilnika o PDV-u, obveza obračuna PDV-a na primljenu svotu nastaje u trenutku primitka predujma. Stoga treba voditi brigu da je za nastanak porezne obveze bitan trenutak naplate predujma, a ne trenutak isporuke dobra ili obavljene usluge“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Bez obzira što se radi o računu za predujam, porezna obveza nastaje u trenutku izdavanja računa za predujam, a ne po primitku robe ili po primitku finalnog računa. Stoga kupac i dobavljač trebaju biti svjesni svojih odgovornosti uvođenjem predujma kao garancije plaćanja, odnosno sigurnosti isporuke.

3. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA I VRSTE PREDUJMOVA

„Primljeni predujmovi za isporuke u tuzemstvu odnose se na naplaćene svote predujmova koji su povezani s isporukama dobara i obavljanje usluga kojima je mjesto oporezivanja u tuzemstvu, odnosno RH, a koje se obavljaju drugim tuzemnim poreznim obveznicima ili pravnoj osobi koja nije porezni obveznik. Za primljene predujmove koji se odnose na te isporuke obvezno se treba izdati račun za predujam, kako to proizlazi iz odredbe čl. 78. st. 1. t. 4. Zakona o PDV-u. Navedeni račun treba sadržavati sve elemente računa koje propisuje čl. 79. st. 1. Zakona o PDV-u. Iznimno račun za predujam ne treba sadržavati podatak o količini u skladu s čl. 159. st. 1. Pravilnika o PDV-u“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Prema Markota i Cirkveni Filipović (2019) račun za predujam bi trebao sadržavati sljedeće elemente:

- referencu računa,
- datum računa za predujam,
- naziv, adresu, OIB i, porezni broj primatelja predujma,
- vrstu robe ili usluge zbog koje predujam nastaje,
- vrijednost robe ili usluga iskazana u neto i bruto iznosu s prikazanim iznosom PDV-a,
- stopu PDV-a po kojoj se predujam oporezuje.

„Račun za primljeni predujam izdaje tek nakon primljene uplate. Predračun, u pravilu, nije i nema značenje računa za predujam. No, na temelju izdanog predračuna koji ima sve elemente računa, za izdavatelja može nastati porezna obveza, neovisno o tome što predujam možda nije primljen niti je isporuka obavljena, dok primatelj takvog predračuna ne može priznati pretporez“ (Markota, LJ. i Cirkveni Filipović, T., 2019:95).

Računu za predujam često prethodi ponuda dobavljača po kojoj kupac izvršava uplatu na žiro račun dobavljača u skladu s dogovorenom visinom iznosa predujma, koja služi kao dokaz i temelj za izdavanje računa za predujam. U nastavku slijedi prikaz vrsta predujmova prema njihovoj kategorizaciji na osnovu bilančnih pozicija.

3.1. Predujmovi za dugotrajnu imovinu

„Dugotrajna materijalna imovina je imovina koju poduzetnik posjeduje za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba i usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe, koja se očekuje koristiti dulje od jednog razdoblja, odnosno to je ona imovina koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti društva. Dugotrajna imovina obuhvaća zemljišta, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj, transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu i ostalu dugotrajnu materijalnu imovinu (Kramar, K., 2019:1).“ Tablica 1 daje prikaz predujmova razvrstanih pod dugotrajnom imovinom (nematerijalnom, materijalnom i financijskom).

Tablica 3. Podjela predujmova prema vrstama dugotrajne imovine

Nematerijalna dugotrajna imovina	**Dugotrajna materijalna imovina**	**Dugotrajna financijska imovina**
Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	Predujmovi za nabavu nekretnina	Potraživanja za predujmove za usluge
Predujmovi za razvoj	Predujmovi za nabavu zemljišta	Potraživanja za predujmove za usluge (koje nisu u svezi sa zalihama i dugotrajnoj imovini)
Predujmovi za razvoj	Predujmovi za građevine u nabavi	Potraživanja za predujam za kupnju dionica i udjela
Predujmovi za koncesije	Predujmovi za materijalnu imovinu	
Predujmovi za patente, licencije i dr.	Predujmovi za postrojenja i opremu	
Predujmovi za robne ili uslužne marke	Predujmovi za alate, pogonski inventar i transportnu imovinu	
Predujmovi za nabavu softvera	Predujam za ostalu imovinu	
Predujmovi za nabavu ostalih prava uporabe	Predujmovi za biološku imovinu	
Predujmovi za ostalu nematerijalnu imovinu	Predujmovi za višegodišnje nasade	
	Predujmovi za nabavu	

	životinja	
	Predujmovi za ulaganja u nekretnine	
	Predujam za ulaganje u zemljište	
	Predujam za ulaganje u građevine	

Izvor: RRIF (2012).

Razvidno je kako najviše vrsta predujmova za dugotrajnu imovinu pripada podskupini materijalne dugotrajne imovine. Može se zaključiti kako je logično što najviše vrsta predujmova ima unutar dugotrajne materijalne imovine, jer se radi o opipljivim i raznovrsnoj materijalnoj imovini, za koju dobavljač mora ranije utrošiti resurse.

3.2. Vrijednosno usklađenje predujmova

Vrijednosno usklađenje predujmova moguće je podijeliti na nekoliko vrijednosnih usklada, ovisno o tipu predujma. RRIF (2012) navodi kako postoje vrijednosna usklađenja danih predujmova dobavljačima sirovina i materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara i autoguma, koji su svrstani pod razredom 3 – „Zalihe sirovina i materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara“. Vrijednosno usklađenje za dane predujmove moguće je pronaći unutar razreda 4 – „Troškovi prema vrstama, financijski i ostali rashodi“. Ovaj razred obuhvaća predujmove koji su dani u svrhu pribavljanja materijalnih troškova (sirovine i materijal za proizvodnju dobara i usluga, troškovi ambalaže, uredskog materijala, istraživanja i razvoja...), ostalih vanjskih troškova (troškovi usluga poput telekomunikacija, transporta i logistike, najma vozila, hotelskog smještaja...), troškova osoblja (svi troškovi povezani s plaćama i ostalim materijalnim i nematerijalnim koristima za radnike). Vrijednosno usklađenje danih predujmova javlja se i u razredu 6 – „Proizvodnja, biološka imovina, gotovi proizvodi, roba i dugotrajna imovina namijenjena prodaji“. Unutar razreda 6, vrši se vrijednosno usklađenje danih predujmova za robu, vrijednosno usklađivanje nekretnina i umjetnina u prometu i vrijednosno usklađenje dugotrajne imovine namijenjene prodaji.

3.3. Dugoročne obveze za predujmove

Prema RRIF-u (2012) dugoročne obveze za predujmove svrstane su unutar razreda 2 – „Kratkoročne i dugoročne obveze, dugoročna rezerviranja, odgođena plaćanja i prihodi budućeg razdoblja“. Dugoročne obveze za predujmove imenovane su pod stavkom „Obveze za dugoročne predujmove (avanse) za izgradnju objekata i postrojenja“, koja je podstavka „Obveza za predujmove“. Također je važno naglasiti kako se ova stavka iskazuje bez PDV-a, odnosno u neto iznosu. Unutar kategorije „Obveze za predujmove“, javljaju se i „Obveze za dugoročne predujmove za isporuke zaliha“ te „Ostale dugoročne obveze za predujmove“.

Primjer dugoročnih obveza za predujmove moguće je pronaći u sljedećem primjeru. Tvornica Đuro Đaković primila je predujam za željezne vagone u vrijednosti 500.000,00 kuna u bruto vrijednosti. Predujmom će se podmiriti 18% obveza tijekom 2021. godine. Dok, će ostatak predujma biti iskorišten u 2022. godini po završetku posla.

Dugoročne obveze za predujmove zahtjevaju sljedeće korake u knjigovodstvenom praćenju ove vrste predujmova:

1. Knjiženje primljenog predujma za izradu željeznih vagona

2. Obračun porezne obveze

3. Isporuka dobara u vrijednosti 18% od ukupnog iznosa primljenog predujma

Dugoročne obveze za predujmove	
(2) 100.000,00	(1) 500.000,00
(3) 54.000,00	

Obveza za PDV za predujam	
(3) 18.000,00	(2) 100.000,00

Žiro-račun	
(1) 500.000,00	(3) 72.000

Obračun primljenog dugoročnog predujma u ovom se slučaju proteže na 2020. i 2022. godinu, a upravo obračun predujma iz 2022. svrstava ovaj predujam u dugoročne predujmove, jer će ostatak vrijednosti od 82% ukupne vrijednosti biti obračunat u 2022. godini po završetku isporuke.

3.4. Kratkoročne obveze za predujmove

Prema RRIF-u (2012) kratkoročne obveze za predujmove svrstane su unutar razreda 2 – „Kratkoročne i dugoročne obveze, dugoročna rezerviranja, odgođena plaćanja i prihodi budućeg razdoblja“. Kratkoročne obveze za predujmove svrstane su unutar skupine „Kratkoročne obveze prema povezanim poduzetnicima i s osnove udjela u rezultatu (do jedne godine)“ pod odjeljkom „Obveze za predujmove od povezanih društava“. Kratkoročne obveze za predujmove, također su svrstane su unutar skupine „Obveze prema dobavljačima, za predujmove i ostale obveze“, pod odjeljkom „Obveze za primljene predujmove“. Ovaj se odjeljak analitički dijeli na „Primljene predujmove za koje su izdani računi s PDV-om“, „Primljeni predujmovi koji nisu pod PDV-om“, „Primljeni predujmovi iz inozemstva“ i „Obveze za predujmove građana“.

Primjer kratkoročnih obveza za predujmove moguće je pronaći u jednostavnijim poslovnim transakcijama poput sljedeće. Podružnica farmaceutske kompanije Novartis naručuje maske za svoje djelatnike uslijed novonastale COVID 19 situacije. Tvrtka FIV d.o.o. traži da se maske podmire u cijelosti prije ove jednokratne isporuke maski. Novartis uplaćuje FIV-u 23.116,00 kuna prema unaprijed prihvaćenoj ponudi. U nastavku prikaz primljenog predujma od kupca Novartis d.o.o.

1. Primljen predujam za jednokratnu narudžbu maski

2. Obračun porezne obveze

3. Isporuka maski

Kratkoročne obveze za predujmove	
(2) 4.623,20	(1) 23.116,00
(3) 18.492,80	

Obveza za PDV za predujam	
(3) 4.623,20	(2) 4.623,20

Žiro-račun	
(1) 23.116,00	(3) 23.116,00

U prethodnoj situaciji dobavljač je primio predujam za jednokratnu isporuku maski. Isporuka je izvršena u roku manjem od godinu dnaa, odnosno odmah po primitku uplate zbog žurne potrebe za navedenim maskama uslijed krize nastale zbog korona virusa.

3.5. Predujmovi za robu

Prema RRIF-u (2012) predujmovi za robu svrstani su unutar razreda 6 – „Proizvodnja, biološka imovina, gotovi proizvodi, roba i dugotrajna imovina namijenjena prodaji“. Predujmovi za robu nalaze se unutar skupine „Predujmovi za nabavu robe“, čija analitika predujmove ove vrste dijeli na „Dane predujmove za nabavu robe“, „Dane predujmove uvozniku za nabavu robe“ i „Dane predujmove za robu povezanom društvu“.

Kao primjer danih predujmova, moguće je zamisliti sljedeću hipotetsku situaciju. Poduzeće Gimel d.o.o. daje predujam dobavljaču Šin d.o.o. za robu – medicinske maske. Dan je predujam u iznosu od 25.000,00 kuna (neto 20.000,00 + 5.000,00 kuna PDV-a). Dobavljač Beta d.o.o. je po tome ispostavio račun za predujam na spomenuti iznos. Nakon čega je uslijedila isporuka materijala od strane dobavljača na spomenuti iznos, a potom dobavljač ispostavlja račun. Po knjiženju računa zatvara se obveza na temelju iznosa proknjiženog po predujmu.

Situaciju je moguće prikazati pomoću četiri koraka:

1. Uplata predujma dobavljaču
2. Knjiženje računa za predujam
3. Knjiženje računa (finalnog) za naručenu robu
4. Knjigovodstveno zatvaranje obveze prema dobavljaču

Dani predujmovi dobavljaču za robu	
(1) 25.000,00	20.000,00 (4)
(2) 5.000,00	

Pretporez po ulaznom računu	
(3) 5.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 25.000,00

Pretporez po predujmu	
(2) 5.000,00	
(4) 5.000,00	

Zalihe robe	
(3) 20.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(4) 25.000,00	(3) 25.000,00

U predujmu za robu bio je sadržan PDV u iznosu od 5.000,00 kuna s obzirom na bruto iznos od 25.000,00 kuna. Prema dobavljaču nije vršena nova uplata po primitku ulaznog računa za isporučenu robu, već je postojeća uplata dobavljaču zatvorena s dugovanjem po ulaznom računu, čime je napravljen ispravak PDV na kontu Pretporeza za predujam.

3.6. Predujmovi za zalihe

Prema RIF-u (2012) predujmovi za zalihe nalaze se unutar razreda 3 – „Zalihe sirovina i materijala, rezervnih dijelova i sitnog inventara“. Unutar skupine „Predujmovi dobavljačima sirovina i materijala, rezervnih dijelova sitnog inventara i autoguma“ nalaze se „Predujmovi dobavljačima materijala“, „Predujmovi dobavljačima rezervnih dijelova“, „Predujmovi dobavljačima sitnog inventara“, „Predujmovi dani uvozniku za nabavu sirovina i materijala, dijelova i inventara“ i „Predujmovi inozemnim dobavljačima“.

Kao primjer danih predujmova, moguće je zamisliti sljedeću hipotetsku situaciju. Poduzeće Reš d.o.o. daje predujam dobavljaču Tet d.o.o. za materijal potreban za izgradnju objekta. Dan je predujam u iznosu od 125.000,00 kuna (neto 100.000,00 + 25.000,00 kuna PDV-a). Dobavljač Beta d.o.o. je po tome ispostavio račun za predujam na spomenuti iznos. Nakon čega je uslijedila isporuka materijala od strane dobavljača na spomenuti iznos, a potom dobavljač ispostavlja račun. Po knjiženju računa zatvara se obveza na temelju iznosa proknjiženog po predujmu.

Situaciju je moguće prikazati pomoću četiri koraka:

1. Uplata predujma dobavljaču
2. Knjiženje računa za predujam
3. Knjiženje računa (finalnog) za naručeni materijal
4. Knjigovodstveno zatvaranje obveze prema dobavljaču

Dani predujmovi dobavljaču za materijal	
(1) 125.000,00	100.000,00 (4)
(2) 25.000,00	

Pretporez po ulaznom računu	
(3) 25.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 125.000,00

Pretporez po predujmu	
(2) 25.000,00	
(4) 25.000,00	

Zalihe sirovina i materijala	
(3) 100.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(4) 125.000,00	(3) 125.000,00

U predujmu za zalihe bio je sadržan PDV u iznosu od 25.000,00 kuna s obzirom na bruto iznos od 125.000,00 kuna. Prema dobavljaču nije vršena nova uplata po primitku ulaznog računa za kupljene zalihe, već je postojeća uplata dobavljaču zatvorena s dugovanjem po ulaznom računu, čime je napravljen ispravak PDV na kontu Pretporeza za predujam.

U nastavku slijedi prikaz situacije u kojoj je kupac uplatio manje po računu za predujam u odnosu na vrijednost iskazanu na finalnom računu. Kupac je uplatio 125.000,00 kuna predujma, od čega PDV iznosi 25.000,00 kuna, a neto iznos 100.000,00 kuna. Konačno potraživanje dobavljača iznosi 135.000,00 kuna po finalnom računu, što znači da kupac putem predujma nije dovoljno uplatio te će imati obvezu prema dobavljaču u iznosu od 10.000,00 kuna, od čega je obveza za PDV 8.000,00 kuna, a neto vrijednost robe iznosi 2.000,00 kuna.

Shemu knjiženja moguće je opisati kroz 5 koraka, a oni su:

1. Knjiženje primljenog izvatka sa žiro-računa

2. Knjiženje primljenog računa za dani predujam

3. Knjiženje finalnog računa dobavljača

4. Zatvaranje finalnog računa sa iznosom primljenim putem predujma

5. Zatvaranje duga prema dobavljaču uplatom razlike između finalnog računa i računa za predujam

Dani predujmovi dobavljaču za robu	
(1) 125.000,00	125.000,00 (4)
(2) 25.000,00	

Pretporez po ulaznom računu	
(3) 27.000,00	

Žiro-račun	
	(1) 125.000,00
	(5) 10.000,00

Pretporez po predujmu	
(2) 25.000,00	
(4) 25.000,00	

Zalihe robe	
(3) 108.000,00	

Obveze prema dobavljačima	
(4) 125.000,00	(3) 135.000,00
(5) 10.000,00	

Može se uočiti kako situacija u kojoj je iznos finalnog računa manji od iznosa računa za predujam rezultat veće isporuke dobara ili usluga, ili zbog toga što je dogovor između kupca i dobavljača bio uplatiti dio vrijednosti isporuke. U navedenom primjeru kupac ostaje dužan dobavljaču 10.000,00 kuna po primitku finalnog računa, jer je putem predujma uplatio 125.000,00. Obvezu od 10.000,00 kuna uplaćuje naknadno, čime se zatvara dužničko vjerovnički odnos dviju strana.

4. UTJECAJ DANIH I PRIMLJENIH PREDUJMOVA U FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA NA PRAKTIČNOM PRIMJERU PODUZEĆA

Unutar poglavlja 4 prezentirat će se praktični dio rada, nastao u programu Synesis, na temelju vlastite izrade autora završnog rada. Praktičnim dijelom rada prikazuje se utjecaj predujmova na bruto bilancu poduzeća CECI d.o.o. na dan 15.07.2020. i 31.07.2020. godine.

4.1. Utjecaj predujmova na bilancu

Predujmovi direktno utječu na bilancu poduzetnika, jer ovisno o situaciji je li poduzetnik vjerovnik ili dužnik, utječe na stranu aktive ili pasive u bilanci. Kada poduzetnik daje predujam povećava se njegova imovina, odnosno strana aktive, a primanjem predujmova rastu obveze poduzetnika za primljene predujmove, što dovodi do porasta pasive u bilanci poduzetnika.

Iz bruto bilance poduzeća CECI d.o.o. na dan 15.07.2020. vidljivo je stanje imovine, kapitala i obveza, prikazao na slici 1. Poduzeće je primilo predujam u neto iznosu od 80.000,00 kuna, čime su porasle obveze poduzeća za primljene predujmove u razredu 2, na kontu 2570 (primljeni predujmovi), odnosno došlo je do priljeva novčanih sredstava što je vidljivo na žiro-računu poduzeća.

Slika 1. Izvadak bruto bilance poduzeća CECI d.o.o. na dan 15.07.2020. godine

Konto	Naziv konta	Početno stanje		Promet		Ukupno		
		Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
		0,00	**0,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**0,00**
Grupa: **250** Klasa: **2**								
		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2500	OBVEZA ZA KREDIT HAMAGBICRO	0,00	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00	-200.000,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**200.000,00**	**0,00**	**200.000,00**	**-200.000,00**
Grupa: **257** Klasa: **2**								
		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2570	PRIMLJENI PREDUJMOVI	0,00	0,00	0,00	80.000,00	0,00	80.000,00	-80.000,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**80.000,00**	**0,00**	**80.000,00**	**-80.000,00**
Grupa: **282** Klasa: **2**								
		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2825	OBVEZA ZA PDV 25%	0,00	0,00	0,00	20.000,00	0,00	20.000,00	-20.000,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**20.000,00**	**0,00**	**20.000,00**	**-20.000,00**
Ukupno Klasa: 2		**0,00**	**0,00**	**156.990,00**	**463.240,00**	**156.990,00**	**463.240,00**	**-306.250,00**
Grupa: **310** Klasa: **3**								
		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
3100	SIROVINE I MATERIJALI	0,00	0,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00
		0,00	**0,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**0,00**
Ukupno Klasa: 3		**0,00**	**0,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**5.000,00**	**0,00**
Grupa: **400** Klasa: **4**								
		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
4000	UTROŠAK MATERIJALA	0,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00
		0,00	**0,00**	**5.000,00**	**0,00**	**5.000,00**	**0,00**	**5.000,00**

26.08.2020 16:14:10 >>>

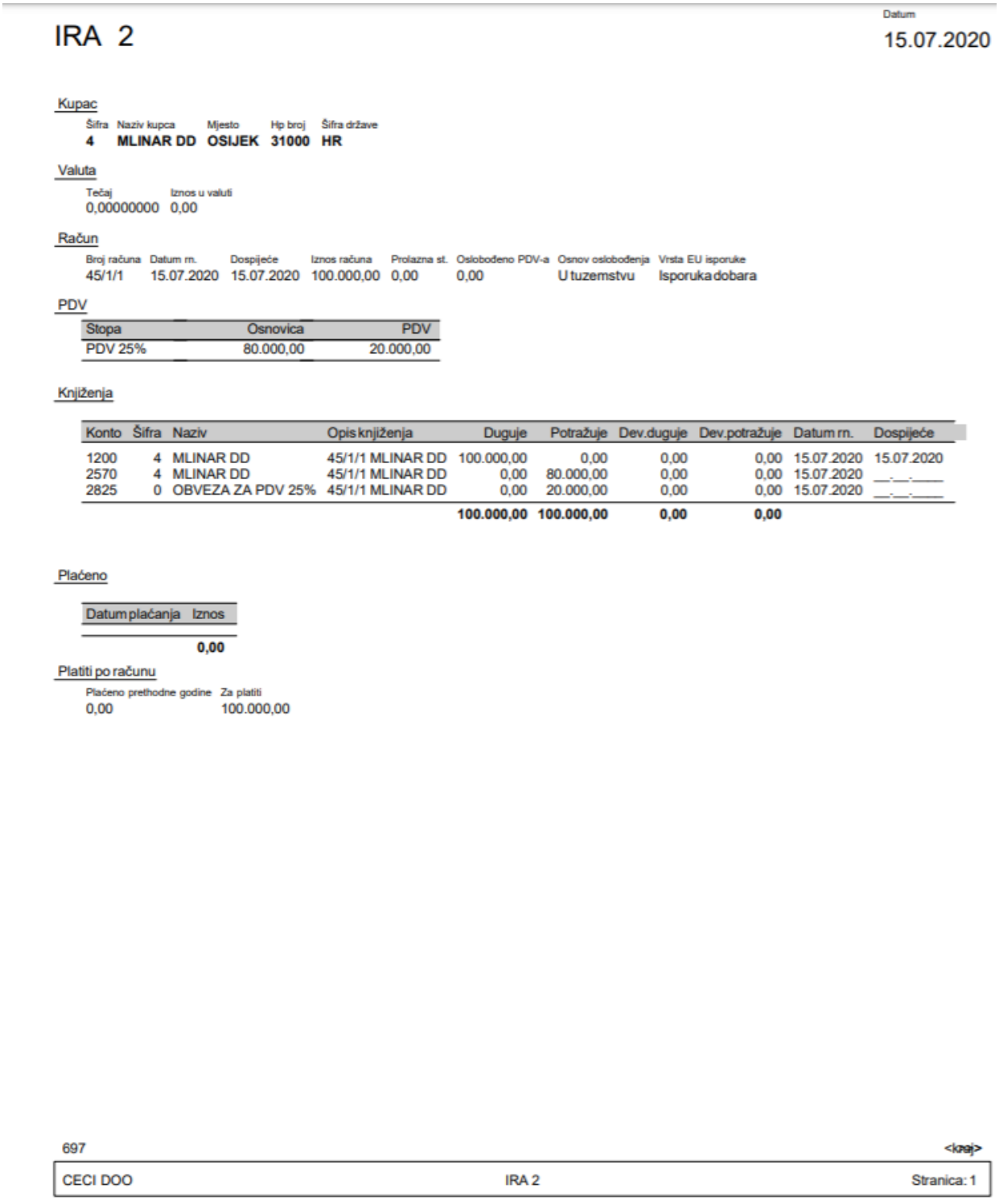
CECI DOO | Brutto bilanca | Stranica: 3

Licenca za Matthaeus obrt vl. Veronika Ilijašević

Izvor: Vlastita izrada autora

Do promjena u bruto bilanci poduzeća dolazi jer je CECI d.o.o. primio predujam od poduzeća Mlinar d.d. za prodaju brašna, kako bi unaprijed osigurao svoju likvidnost, zbog rizika naplate potraživanja za veliku količinu prodane robe – brašna. Kupcu Mlinar d.d. izdan je izlazni račun, prikazan slikom 2, 45/1/1 na dan 15.07.2020 na iznos od 100.000,00 kuna (u neto iznosu od 80.000,00 i 20.000,00 potraživanja za porez) sa dospjećem na isti datum.

Slika 2. Izlazni račun - račun za predujam

IRA 2

Datum
15.07.2020

Kupac

Šifra	Naziv kupca	Mjesto	Hp broj	Šifra države
4	MLINAR DD	OSIJEK	31000	HR

Valuta

Tečaj	Iznos u valuti
0,00000000	0,00

Račun

Broj računa	Datum rn.	Dospijeće	Iznos računa	Prolazna st.	Oslobođeno PDV-a	Osnov oslobođenja	Vrsta EU isporuke
45/1/1	15.07.2020	15.07.2020	100.000,00	0,00	0,00	U tuzemstvu	Isporuka dobara

PDV

Stopa	Osnovica	PDV
PDV 25%	80.000,00	20.000,00

Knjiženja

Konto	Šifra	Naziv	Opis knjiženja	Duguje	Potražuje	Dev.duguje	Dev.potražuje	Datum rn.	Dospijeće
1200	4	MLINAR DD	45/1/1 MLINAR DD	100.000,00	0,00	0,00	0,00	15.07.2020	15.07.2020
2570	4	MLINAR DD	45/1/1 MLINAR DD	0,00	80.000,00	0,00	0,00	15.07.2020	__.__.____
2825	0	OBVEZA ZA PDV 25%	45/1/1 MLINAR DD	0,00	20.000,00	0,00	0,00	15.07.2020	__.__.____
				100.000,00	**100.000,00**	**0,00**	**0,00**		

Plaćeno

Datum plaćanja	Iznos
	0,00

Platiti po računu

Plaćeno prethodne godine	Za platiti
0,00	100.000,00

697 <kraj>

CECI DOO IRA 2 Stranica: 1

Izvor: Vlastita izrada autora

Po primljenoj uplati od poduzeća Mlinar d.d. po računu 45/1/1, izdan je storno izlaznog računa, prikazan slikom 8, 88/1/1 prema Mlinaru, jer je primljena uplata za traženi predujam.

Slika 3. Izlazni račun - storno računa za predujam

IRA 4

Datum
30.07.2020

Kupac

Šifra	Naziv kupca	Mjesto	Hp broj	Šifra države
4	**MLINAR DD**	**OSIJEK**	**31000**	**HR**

Valuta

Tečaj	Iznos u valuti
0,00000000	0,00

Račun

Broj računa	Datum rn.	Dospijeće	Iznos računa	Prolazna st.	Oslobođeno PDV-a	Osnov oslobođenja	Vrsta EU isporuke
88/1/1	30.07.2020	30.07.2020	-100.000,00	0,00	0,00	U tuzemstvu	Isporuka dobara

PDV

Stopa	Osnovica	PDV
PDV 25%	-80.000,00	-20.000,00

Knjiženja

Konto	Šifra	Naziv	Opis knjiženja	Duguje	Potražuje	Dev.duguje	Dev.potražuje	Datum rn.	Dospijeće
1200	4	MLINAR DD	88/1/1 MLINAR DD	-100.000,00	0,00	0,00	0,00	30.07.2020	30.07.2020
2570	4	MLINAR DD	88/1/1 MLINAR DD	0,00	-80.000,00	0,00	0,00	30.07.2020	__.__.____
2825	0	OBVEZA ZA PDV 25%	88/1/1 MLINAR DD	0,00	-20.000,00	0,00	0,00	30.07.2020	__.__.____
				-100.000,00	**-100.000,00**	**0,00**	**0,00**		

Plaćeno

Datum plaćanja	Iznos
	0,00

Platiti po računu

Plaćeno prethodne godine	Za platiti
0,00	-100.000,00

699 <kraj>

CECI DOO IRA 4 Stranica: 1

Izvor: Vlastita izrada autora

Bruto bilanca poduzeća CECI d.o.o. na 31.07.2020. pokazuje kako poduzeće nema obveze za primljene predujmove, jer su one anulirane uslijed priljeva novca na žiro-racun poduzeća te

izdanog storna računa za predujam, koji je uslijedio po primitku uplate 100.000,00 kuna od strane poduzeća Mlinar d.d. za kupljeno brašno.

Slika 4. Izvadak bruto bilance poduzeća CECI d.o.o. na dan 31.07.2020. godine

Grupa: **242** Klasa: **2**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2420	OBVEZA ZA MIO 1	0,00	0,00	900,00	900,00	900,00	900,00	0,00
2421	OBVEZA ZA MIO 2	0,00	0,00	300,00	300,00	300,00	300,00	0,00
2424	OBVEZA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE	0,00	0,00	990,00	990,00	990,00	990,00	0,00
		0,00	**0,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**2.190,00**	**0,00**

Grupa: **250** Klasa: **2**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2500	OBVEZA ZA KREDIT HAMAGBICRO	0,00	0,00	0,00	200.000,00	0,00	200.000,00	-200.000,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**200.000,00**	**0,00**	**200.000,00**	**-200.000,00**

Grupa: **257** Klasa: **2**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2570	PRIMLJENI PREDUJMOVI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

Grupa: **282** Klasa: **2**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
2825	OBVEZA ZA PDV 25%	0,00	0,00	0,00	24.900,00	0,00	24.900,00	-24.900,00
		0,00	**0,00**	**0,00**	**24.900,00**	**0,00**	**24.900,00**	**-24.900,00**
Ukupno Klasa: 2		**0,00**	**0,00**	**163.240,00**	**388.140,00**	**163.240,00**	**388.140,00**	**-224.900,00**

Grupa: **310** Klasa: **3**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
3100	SIROVINE I MATERIJALI	0,00	0,00	40.600,00	5.000,00	40.600,00	5.000,00	35.600,00
		0,00	**0,00**	**40.600,00**	**5.000,00**	**40.600,00**	**5.000,00**	**35.600,00**
Ukupno Klasa: 3		**0,00**	**0,00**	**40.600,00**	**5.000,00**	**40.600,00**	**5.000,00**	**35.600,00**

Grupa: **400** Klasa: **4**

		Početno stanje		Promet		Ukupno		
Konto	Naziv konta	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Saldo
4000	UTROŠAK MATERIJALA	0,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00

26.08.2020 16:15:11 >>>

CECI DOO | Bruto bilanca | Stranica: 3

Licenca za Matthaeus obrt vl. Veronika Ilijašević

Izvor: Vlastita izrada autora

Zaključno s bilancom na slici 4, može se zaključiti kako je predujam u ovom slučaju predstavljao sredstvo zaštite likvidnosti malog poduzeća u odnosu na veliko poduzeće. Pitanje likvidnosti od presudnog je značaja za mala poduzeća te samo jedna riskantna situacija, poput navedenog primjera, može rezultirati propašću poduzeća. Samo jedan neplaćeni račun s velikim iznosom pogubnim za poduzeće može stvoriti nelikvidnost te propast poslovanja. Stoga je predujam, kao osiguranje naplate potraživanja, poslužio kao izvrstan instrument osiguranja likvidnosti.

5. ZAKLJUČAK

Važnost računovodstva u organizaciji određuje uspješnost organizacije u cjelini. Razvijena svijest o važnosti točnog i pravovremenog praćenja poslovnih promjena omogućava kvalitetnu podršku odlučivanju menadžerima svih razina. Predujmovi su jedan od instrumenata plaćanja koji zahtjeva posebnu pozornost u računovodstvenom praćenju. Računovodstveno praćenje predujmova strogo je propisano zakonima i pravilima o praćenju danih i primljenih predujmova. Svi zakoni o predujmovima u Republici Hrvatskoj oglašeni su putem Narodnih novina.

Predujam je novčana masa koju kupac uplaćuje na žiro račun dobavljača, a samoj uplati najčešće prethodi prihvaćena ponuda s obje strane, izrađena od strane dobavljača na zahtjev kupca (putem ponude se specificiraju količine i cijene, te visina predujma). Uplatom predujma, dobavljač ispostavlja kupcu izlazni račun - račun za predujam, kojeg kupac evidentira u svojim poslovnim knjigama. Po isporuci robe/ usluga, dobavljač ispostavlja završni/ finalni račun, koji sadrži obračun predujma te eventualnu razliku za uplatu ili povrat novčanih sredstava. Kupac može dobavljaču doznačiti puni iznos vrijednosti robe/ usluga koje će dobavljač u budućnosti dostaviti/ izvršiti, ili iznos manji od ukupne vrijednosti, ali i iznos veći od ukupne vrijednosti.

Predujmove je moguće podijeliti po vrstama, a ovaj završni rad obrađuje područje danih i primljenih predujmova, prije svega njihovo računovodstveno praćenje. U radu je najveći fokus stavljen na računovodstvenu evidenciju predujmova za dugotrajnu imovinu (dugotrajnu materijalnu imovinu, dugotrajnu nematerijalnu imovinu i dugotrajnu financijsku imovinu), vrijednosno usklađenje predujmova, dugoročne obveze za predujmove, predujmove za robu i predujmove za zalihe.

LITERATURA

1. Belak, V., & Vudrić, N. (2012). Osnove suvremenog računovodstva.
2. Cirkveni, T. i Markota, Lj. (2013). Računovodstveno i porezno motrište predujmova od 1. srpnja 2013.
3. Grubišić, M., & Čevizović, I. (2008). Business Group Taxation In Croatia and the Implications of the EU Framework Adoption. Zagreb International Review of Economics & Business, (1), 113-135.
4. Kramar, K. (2019). Dugotrajna materijalna imovina (HSFI 6 i MRS 16 i MRS 36, MSFI 16). Dostupno na: https://www.racunovodja.hr/33/dugotrajna-materijalna-imovina-hsfi-6-i-mrs-16-i-mrs-36-msfi-16-uniqueidmRRWSbk196E4DjKFq6pChBZsCk8bXzAROgKsG8mB4x2NSUs3VD5WTA/ pristupljeno 29.07.2020.
5. Markota, Lj. i Cirkveni Filipović, T. (2019). Porezno i računovodstveno postupanje s predujmovima za obveznike PDV-a.
6. Porezna uprava (2018). Prijava poreza na dobit. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19597 pristupljeno 29.07.2020.
7. RRIF (2012). RRiF-ov računski plan za poduzetnike XVI. dopunjeno izdanje. Dostupno na: https://www.rrif.hr/dok/preuzimanje/RRIF-RP2012.pdf, pristupljeno 29.07.2020.
8. RRIF (2014). Nastanak porezne obveze i odbitak poreza na dodanu vrijednost. Dostupno na: https://www.rrif.hr/Nastanak_porezne_obveze_i_odbitak_poreza_na_dodanu-2318-misljenje.html, pristupljeno 29.07.2020.
9. Zaloker, D. (2019) Kada nastaje obveza PDV-a temeljem unaprijed ispostavljenih računa? Dostupno na: https://www.teb.hr/novosti/2019/kada-nastaje-obveza-pdv-a-temeljem-unaprijed-ispostavljenih-racuna/ pristupljeno 29.07.2020

POPIS SLIKA

Slika 1. Izvadak bruto bilance poduzeća CECI d.o.o. na dan 15.07.2020. godine 26
Slika 2. Izlazni račun - račun za predujam 27
Slika 3. Izlazni račun - storno računa za predujam 28
Slika 4. Izvadak bruto bilance poduzeća CECI d.o.o. na dan 31.07.2020. godine 29

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz računa za predujam obveznika PDV-a prema drugom tuzemnom poreznom obvezniku 5
Tablica 2. Konačni račun poreznog obveznika prema drugom tuzemnom poreznom obvezniku sa obračunom predujma 7
Tablica 6. Podjela predujmova prema vrstama dugotrajne imovine 16